

УДК 342.7

Орлянський В.С.¹, Кузьменко Д.²

¹ д-р істор. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. КНТ-123 НУ «Запорізька політехніка»

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ДЕКЛАРАЦІЇ ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ

Декларація не виникла з нічого. Вона мала своїх попередників та підстави, які формувалися протягом століть. Серед них можна виділити такі:

– Філософські та релігійні доктрини про природне право, які стверджували, що людина має вроджену гідність та невід’ємні права, незалежно від свого походження, статусу, віросповідання тощо. Такими були, наприклад, ідеї Сократа, Аристотеля, Цицерона, Томаса Аквінського, Джона Локка, Жан-Жака Руссо та інших.

– Юридичні акти та конституції окремих держав, які закріплювали певні права та свободи громадян перед законом. Найвидатнішими прикладами були Магна Харт (1215), Англійська хартія прав (1689), Декларація незалежності США (1776), Французька декларація прав людини і громадянина (1789), Конституція США (1787) та Білль про права (1791).

– Міжнародні договори та організації, які сприяли співпраці та захисту прав людини на регіональному та глобальному рівнях. Серед них можна назвати Лондонську конференцію (1830), Генеральний акт Брюссельської конференції (1890), Лондонську конференцію (1906), Лондонську конференцію (1913), Лондонську конференцію (1920), Лігу націй (1919), Міжнародний суд ООН (1922), Міжнародну організацію праці (1919) та інші.

– Рухи за права людини, які відреагували на порушення прав людини в різних часових періодах і регіонах світу. Серед них можна згадати аболіціонізм, фемінізм, пацифізм, антифашизм, антиколоніалізм, громадянські права, права індігенних народів, права людей з інвалідністю, права сексуальних меншин та інші. Усі ці попередники та підстави для створення Декларації, прийнятої в 1948 році, свідчать про те, що права людини є універсальними та історично обумовленими. Вони відображають спільну спадщину та сподівання людства на справедливість, свободу та мир.

Процес розробки цього документа тривав близько двох років і включав у себе наступні етапи:

– У червні 1946 року Генеральна Асамблея ООН призначила Комісію з прав людини, яка мала скласти проект Декларації. Комісію очолювала Елеонора Рузвельт, вдова президента США Франкліна Рузвельта. Комісія складалася з 18 членів, представників різних регіонів та правових систем. Комісія мала за мету визначити загальноприйняті принципи прав людини, які б не залежали від конкретних обставин часу та місця.

– У січні 1947 року Комісія з прав людини затвердила перший варіант Декларації, який був підготовлений французьким юристом Рене Кассеном. Цей варіант містив преамбулу та 46 статей, які охоплювали основні права та свободи людини, такі як право на життя, свободу, гідність, рівність, справедливість, освіту, культуру тощо. Цей варіант

також передбачав створення механізмів захисту та забезпечення прав на міжнародному рівні.

– У квітні 1947 року Комісія з прав людини вислала цей варіант Декларації до всіх держав-членів ООН, запрошуючи їх висловити свої зауваження та пропозиції. Комісія отримала близько 200 відповідей, які враховували релігійну, культурну, політичну та юридичну розмаїтість світу. Деякі країни пропонували додати або виключити певні права, змінити формулювання або порядок статей, а також врахувати специфіку національних традицій та обставин.

– У грудні 1947 року Комісія з прав людини провела свою другу сесію в Женеві, де обговорювала всі надані зауваження та пропозиції. На основі цих консультацій Комісія скоригувала варіант Декларації, зменшивши кількість статей до 43. Комісія також вирішила розділити Декларацію на дві частини: перша мала містити загальні принципи прав людини, а друга – конкретні зобов'язання держав щодо їх захисту та реалізації. Комісія також прийняла резолюцію, в якій закликала всі країни визнати та поважати права людини як основу миру та безпеки.

– У червні 1948 року Комісія з прав людини представила свою третю та остаточну версію Декларації Генеральному Секретареві ООН. Ця версія мала преамбулу та 30 статей, яким передував загальний принцип гуманності, який стверджував, що визнання природженої гідності та рівних і не відчужуваних прав усіх членів людської родини є основою свободи, справедливості і миру у світі. Версія також містила додаток, в якому було пояснено, що Декларація не є юридично обов'язковою, але має моральну силу та авторитет для всіх народів і країн.